

İLKÖĞRETİM ÇAĞINDAKİ SOSYAL UYUM VE DAVRANIŞ BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARIN DAVRANIŞ BOZUKLUKLARININ DÜZELTİLMESİNDE FİZİKSEL AKTİVİTE VE OYUN ETKİNLİKLERİNİN ETKİSİ

Dr. Hulusi Alp
Süleyman Demirel Üniversitesi
Eğirdir Sağlık Hizmetleri MYO
Ekim1778@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Çamlıyer
Celal Bayar Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
hsyncam@gmail.com

Özet

Bu çalışmada, ilköğretim çağındaki sosyal uyum ve davranış bozukluğu olan çocukların davranış bozukluklarının düzeltilmesinde fiziksel aktivite ve oyun etkinliklerinin etkisini araştırmak amaçlanmıştır. Belirlenen amaç doğrultusunda araştırma evrenini; Manisa il merkezinde bir ilköğretim okulunda öğrenim gören 7-8 yaş aralığındaki sosyal uyum ve davranış bozukluğu olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini iki aşamalı olarak belirlenmiştir. Birinci aşamada; okul rehber öğretmeni tarafından, bilişsel ve duygusal olarak birbirine yakın özellikler gösteren, sosyal uyum ve davranış bozukluğu olan 25 öğrenci belirlenmiştir. İkinci aşamada ise; okul rehber öğretmeni tarafından belirlenen 25 öğrencinin arasından, araştırmacı tarafından basit tesadüfi yöntemle belirlenen 14 öğrenci ile uygulamanın yapılacağı deney grubu, geriye kalan 11 öğrenci ile de kontrol grubu oluşturulmuştur. Çalışma sonunda değerlendirme yapabilmek için deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ailelerine ve sınıf öğretmenlerine "Sosyal Uyum ve Davranış Ölçeği" çalışmanın başında ön-test ve çalışmanın sonunda son-test olarak uygulanmıştır. Bu testin sonuçları SPSS istatistik programı ile yapılmıştır. Tip 1 hata için $\alpha = 0.05$ ve 0.01 düzeyi alınmıştır.

Sonuçta ortaya çıkan istatistikî sonuçlara göre; düzenli olarak hareket eğitimi ve oyun etkinliklerine katılan öğrencilerin sosyal uyumları $*p < 0.05$ ve $**p < 0.01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Uyum, Hareket Eğitimi, Oyun.

THE EFFECT OF PHYSICAL ACTIVITY AND GAME ACTIVITIES, ON ADAPTIVE BEHAVIORS OF CHILDREN WITH SOCIAL ADJUSTMENT AND BEHAVIOR DISORDER

Abstract

In this study, was aimed to investigate the effects of game and physical activity education problem behavior and reducing the children with behavior disorders curricular integration process of social cohesion. Determining the purpose of the study; Manisa in the Ministry of Education due to an elementary school in the age range of the children in the 7-8 was carried out with 25 children with behavioral problems and social cohesion established by the school counselor. School guidance counselor social adjustment and behavior problems set by the 25 children who were selected through simple random method, the experimental group of 14 children to do the application has been created with the remaining 11 children in the control group. At the

end of the study to assess the impact of all children enrolled families and teachers, including pre-test and post-test was applied to social cohesion Scala. The results of this test were performed with the SPSS program.

According to the statistical results on a regular basis resulting in movement education and social integration of students who participate in game activities (* p <0.05) and (** p <0.01) were found to be significant at the level of significance.

Key Words: Social Cohesion, Movement Education, Gaming,

GİRİŞ

Çevre, bütün olarak canlılığı kuran ve sürdüren doğa düzenidir. (Karakuşçu, 1999). Çocuk doğduğu andan itibaren çevresindeki fiziksel ve toplumsal uyaranlarla etkileşimde bulunarak büyüyüp gelişmektedir (Göksu, 2004). Çünkü çocuğun ilk yıllardaki sosyal gelişimi onun daha sonraki sosyal davranışlarının temelini oluşturur (Çubukçu, 2006). Bireyin tüm yaşamı çevresine uyum sağlama çabası içinde geçer. Sosyal uyum birçok karmaşık faktörün etkilediği bir oluşumdur. Sosyal uyum, kişinin, grubun kural ve değerlerine uymayı öğrenmesi, bu değerler düzenini benimsemesidir. Bu öğrenme doğumdan ölüme dek tüm yaşam boyunca devam eder ve bu süre içinde bireyin çevredeki insanlarla ilişkileri ve diğer çevre faktörleri sosyal uyumunda önemli rol oynar (Yavuzer, 1988). Bazı çocuklar, sahip oldukları uyum problemlerinden dolayı başkalarıyla anlaşmakta zorlanır, uyumsuzluğa düşer, onlardan farklı davranışlar sergilerler; ev, okul ve toplum yaşamı gibi farklı pek çok yaşam alanlarında genel kabul görmüş değer ve kurallara karşı gelme problem davranış örüntüsünün en önemli göstergelerindedir var olan problemlerden dolayı mutsuz oldukları için çevreyi de olumlu veya olumsuz etkileyebilirler (Azaula, Marsall ve Buck, 2000; Akt. Özdemir, 2014; Çağlar, 1981). Vanderbleek uyum problemi olan çocukların özelliklerini "Altını ıslatma ve dışkı kaçırma, psikolojik kökenli kekemelik, parmak emme, tırnak yeme, fobiler ve korkular, yeme bozuklukları ve iştahsızlık, uyku bozuklukları, mastürbasyon (kendi kendini tatmin etme), içe kapanıklık, çalma, yalan söyleme, aşırı hareketlilik, saldırganlık, saç yolma, uyurgezerlik, bağımlılık, aşırı inatçılık şeklinde ifade etmiştir." (Ünal, 2006).

Çocuğun gelişimi açısından kritik yıllar olarak adlandırılan okulöncesi ve ilkökul yıllarında, bir okulöncesi eğitim kurumuna devam eden uyum problemi olan çocuk; akranları arasında, öğrendiği yeni davranışları uygulama fırsatı bulabilecek, uygun sosyal davranışları geliştirmek, toplumda bağımsız yaşam için gerekli becerileri geliştirmesi gerekmektedir (Mark ve Jan, 1995). Eğitim bireyin toplumsallaşma sürecinde devreye girip, içinde bulunduğu toplumla, birey arasındaki sosyal etkileşime yardımcı olur (Kocayörük, 2000; Çamlıyer 1994). Uyum problemi olan çocukların eğitim öğretimlerinde çeşitli boş zaman aktiviteleri uygulanarak düzeltilmeli sonra normal akademik eğitime geçilmelidir. Sportif etkinlikler aracılığıyla eğitim ve terapi sağlanabilir. Hem kendilerini ifade etme hem de geliştirme imkânı bulurlar (Bayhan, 2005). Hareket eğitimi bu açıdan, çocuğun duyu organları yoluyla dış dünyadan topladığı duyumları değerlendirip psikomotor tepki ve davranış olarak kendini ortaya koyduğu süreçlerde çok etkilidir (Çamlıyer, 1994). Hareketlerine ne kadar çok duyu yolunu katarsa ilişkilendirme de o kadar artar ve dolayısıyla öğrenme düzeyi artar. Hareket programları yoluyla çocuğun, alan, yön, dokunsal beden farkındalığı gelişir ve akademik yetilerin gelişmesinin zeminini oluşturur (Gallahu, 1976). Fiziksel aktivite, hareketin keşfedilmesi ve üretilmesi olarak tanımlanabilir. Dikkat etme, düşünceyi bir yere toplayabilme gibi temel yetenekleri geliştirmek için kullanılır. Çocuklara duygusal ve sosyal kazançlar sağlar. İyi planlanmış bir hareket eğitimi çocuğun diğer çocukların farkına varmasına yardımcı olur ve onlarla uyum içerisinde hareket etme ve işbirliği kurma yeteneğini geliştirir (Özer S. ve Özer K., 2002).

Oyun bir kültür iletişimi aracının alıştırmalarıdır. Çocuk oyun oynarken kendi çevresindeki araçları kullanır. Oyuncakların, araç ve gereçlerin kullanımı sırasında çocuk vücut organlarını ve kaslarını kontrollü kullanmayı öğrenir. Yaş ilerledikçe çocuklar daha çok başkaları ile birlikte oynamak ve sosyal etkileşim kurmak isterler. Sosyalleşmenin artmasıyla birlikte oyunlar da karmaşıklaşır ve buna bağlı olarak sosyal gelişim arttıkça oyun kurma ve oynama da zorlaşır. Oyunlar yolu ile çocuklar kendileri ve başkaları hakkında bilgi sahibi olurlar, kendi kapasite ve sınırlılıklarını büyüklerle olan farklılıklarını öğrenirler. En önemlisi çocuklar oyunlar yolu ile yaşamlarını organize etme ve denetleme alışkanlığını geliştirebilirler (Çamlıyer H. ve Çamlıyer H., 2011).

Oyun, çocuğun ruhsal gelişiminde ve kişilik kazanmasında, sevgiden sonraki en önemli ruhsal besinidir. Okul öncesi dönemde motor becerilerin gelişmesinde sosyalleşmenin etkileri görülmeye başlar (Muratlı, 1997). Sportif oyunlar içinde çocuk kendi bedenini tanır, yeteneklerinin farkına varır. Başarabileceği ve başaramayacağı hareketleri, emniyetli bir ortamda öğrenerek gereksiz tehlikelerden uzak duracak deneyimler edinir. Kendi yaşında çocuklarla bir arada, paylaşma ve yardımlaşmayı öğrenir. Sorumluluk alma ve düzenli çalışma alışkanlığı edinir. Bu çalışmada, Manisa il merkezinde bir ilköğretim okulunda öğrenim gören 7–8 yaş aralığındaki sosyal uyum ve davranış bozukluğu olan çocukların davranış bozukluklarının düzeltilmesinde, fiziksel aktivite ve oyun etkinliklerinin etkisini araştırmak amaçlanmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Araştırma deneysel nitelikte bir çalışmadır. Araştırma ön-test – son-test kontrol gruplu deneme modelinde desenlenmiştir. Araştırma evrenini; Manisa il merkezinde bir ilköğretim okulunda öğrenim gören 7–8 yaş aralığındaki sosyal uyum ve davranış bozukluğu olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise iki aşamada belirlenmiştir. Birinci aşamada; okul rehber öğretmeni tarafından, bilişsel ve duygusal olarak birbirine yakın özellikler gösteren, sosyal uyum ve davranış bozukluğu olan 25 öğrenci belirlenmiştir. İkinci aşamada ise; okul rehber öğretmeni tarafından belirlenen 25 öğrencinin arasından, araştırmacı tarafından basit tesadüfi yöntemle belirlenen 14 öğrenci ile uygulamanın yapılacağı deney grubu, geriye kalan 11 öğrenci ile de kontrol grubu oluşturulmuştur.

Deney grubundaki öğrencilere 12 hafta boyunca, hafta da 3 (üç) gün 1 (bir) saat çalışma yaptırılmıştır. Uygulamanın yapılacağı günler Pazartesi, Çarşamba ve Cuma olarak belirlenmiştir. Bu günlerin seçilmesinde ki amaç öğrencilerin uygulanan etkinliklerden çok fazla uzak kalmaması ve tüm hafta boyunca öğrencilerin okula ve etkinliklere motivasyonlarını artırmak için bu günler belirlenmiştir.

İçerik olarak; ısınma hareketleri, işlevsel egzersizler ve eğitsel oyunlar bölümlerinden oluşan etkinlikler programı uygulanmıştır.

Kontrol grubunu oluşturan öğrencilere herhangi bir hareket eğitimi, oyun etkinliği ya da sportif aktivite yaptırılmamıştır.

Veri Toplama Aracı

Grupların sosyalleşme düzeylerini belirlemek amacıyla veri toplama aracı olarak American Association on Mental Deficiency" tarafından geliştirilmiş olan "Adaptive Behavior Skale", "sosyal uyum ve davranış ölçeği"nin gelişimsel özellikler alt başlıklarından biri olan "Sosyalleşme" alanındaki maddeler kullanılmıştır. Sosyal uyum ve davranış ölçeği çocuk ve erişkinlerde günlük yaşam aktivitelerindeki bağımsızlık ve sosyal davranışları değerlendiren standartlaştırılmış bir veri toplama aracıdır (Ağrı Ram, 2003). Sosyal uyum ve davranış ölçeğinin güvenilirlik çalışması, ölçeğin aynı gruba aralıklı olarak iki kez uygulama yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Sosyal uyum ve davranış ölçeğinin Türkçe çevirisi ve geçerlik – güvenilirlik çalışması Epir tarafından 1974 yılında yapılmıştır. (Bıyıklı, 1987; Azaula, Marsall ve Buck, 2000).

Verilerin Analizi

Sosyal uyum ve davranış ölçeği, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ailelerine ve sınıf öğretmenlerine çalışmanın başında ön-test ve çalışmanın sonunda son-test olarak uygulanmıştır.

Bu testin sonuçları SPSS istatistik programı ile yapılmıştır. Gruplar arası sıra ortalaması farklarının karşılaştırmasına sıralı olmayan bağımsız değişkenlere Mann-Whitney U Nan-Par testle, Grup içi ortalama farklarının karşılaştırmasına ise Wilcoxon Nan Par testle bakılmıştır. Tip 1 hata için $\alpha = 0.05$ ve 0.01 düzeyi alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1: Deney Ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Anne-Baba Görüşlerini İçeren Verilerin Ön test Ve Son test Puan Ortalamaları Ve Farkları

Gruplar	N	Ortalama ± Ss		Fark
		Ön test	Son test	
Deney Grubu	14	19,50 ± 4,63	35,14 ± 3,57	15,64
Kontrol Grubu	11	20,00 ± 4,77	20,18 ± 5,15	0,18

Tablo 1’de Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin anne-baba görüşlerini içeren verilerin ön-test ve son-test puanlarının ortalama farkları görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin ön-test puan ortalaması 19,50 ± 4,63’iken bu değer son-test’te 35,14 ± 3,57’e yükselerek 15,64 oranında bir puan artışının olduğu; kontrol grubundaki öğrencilerin ön-test puan ortalaması 20,00 ± 4,77’iken bu değer son-test’te 20,18 ± 5,15’e yükselerek 0,18 oranında bir puan artışının olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Deney Ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerini İçeren Verilerin Ön test Ve Son test Puan Ortalamaları Ve Farkları

Gruplar	N	Ortalama ± Ss		Fark
		Ön test	Son test	
Deney Grubu	14	18,57 ± 6,02	34,79 ± 4,20	16,22
Kontrol Grubu	11	18,27 ± 4,26	20,55 ± 3,88	2,28

Tablo 2’ da Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini içeren verilerin ön-test ve son-test puanlarının ortalama farkları görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin ön-test puan ortalaması 18,57 ± 6,02’iken bu değer son-test’te 34,79 ± 4,20’ye yükselerek 16,22 oranında bir puan artışının olduğu, kontrol grubundaki öğrencilerin ön-test puan ortalaması 18,27 ± 4,26’iken bu değer son-test’te 20,55 ± 3,88’e yükselerek 2,28 oranında bir puan artışının olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Deney Ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Anne-Baba Görüşlerini İçeren Verilerin Mann-Whitney U Teste Göre Ön test – Son test Ortalama Puan Farklarının Karşılaştırılması

Sosyal Uyum ve Davranış Ölçeği	Gruplar	N	Öntest		Sontest	
			Ortalama ± SS	P	Ortalama ± SS	P
İş Birliği Yapabilme	Deney Grubu	14	1,00 ± ,55	,1000	1,71 ± ,47	,002**
	Kontrol Grubu	11	1,00 ± ,00		1,00 ± ,45	
Başkalarını Dikkate Alabilme	Deney Grubu	14	4,00 ± 1,80	,774	7,57 ± 1,45	,000**
	Kontrol Grubu	11	4,00 ± 2,14		3,09 ± ,122	
Başkalarının Farkında Olabilme	Deney Grubu	14	9,57 ± 3,11	,126	11,14 ± 2,38	,001**
	Kontrol Grubu	11	7,55 ± 2,34		7,36 ± 2,42	

Başkaları ile Etkileşim Kurabilme	Deney Grubu	14	1,86 ± ,86	,817	2,79 ± ,43	,020*
	Kontrol Grubu	11	1,73 ± ,90		2,00 ± 1,00	
Grup Faaliyetlerine Katılabilme	Deney Grubu	14	1,21 ± ,70	,642	2,07 ± ,27	,001**
	Kontrol Grubu	11	1,36 ± ,50		1,27 ± ,65	
Bencillik	Deney Grubu	14	,93 ± 1,33	,242	4,14 ± 1,41	,011*
	Kontrol Grubu	11	1,31 ± 1,76		2,27 ± 1,90	
Sosyal Olgunluk	Deney Grubu	14	,93 ± 1,86	,148	5,71 ± 1,07	,023*
	Kontrol Grubu	11	2,64 ± 3,20		3,45 ± 3,14	
Faktörler Toplamı	Deney Grubu	14	19,50 ± 4,64	,641	35,14 ± 3,57	,000**
	Kontrol Grubu	11	20,00 ± 4,77		20,18 ± 5,15	

Tablo 3'te Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin anne-baba görüşlerini içeren verilerin mann-whitney u teste göre Ön test – Son test ortalama puan farklarının karşılaştırılması görülmektedir. Uygulanan program öncesinde deney ve kontrol grubunun ön-test puanlarına göre; sosyalleşmenin alt maddelerinden; işbirliği, başkalarını dikkate alma, başkalarının farkında olma, başkalarıyla etkileşim, grup faaliyetlerine katılma, bencillik, sosyal olgunluk alanında gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($p>0,05$). Uygulanan program sonrasında deney ve kontrol grubunun son-test puanlarına göre; sosyalleşmenin alt maddelerinden; işbirliği, başkalarını dikkate alma, başkalarının farkında olma, başkalarıyla etkileşim, grup faaliyetlerine katılma, bencillik, sosyal olgunluk alanında gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark görülmektedir (** $p<0,01$). Sonuçlara bakıldığında; uygulanan program öncesinde deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Ön test ortalamalarında istatistiki olarak anlamlı bir fark olmadığı; uygulanan programdan sonra deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Son test ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Sonuçlara yansıyan bu farkın uygulanan programdan kaynaklandığı söylenilebilir.

Kontrol grubundaki öğrencilerde bir gelişme olmasında normal olarak devam ettikleri okullarında okul arkadaşları ile girmiş oldukları diyaloglardan ve okul dışında akran grubuyla girdiği diyalogdan etkilendikleri bu etkileşimin çocukların gelişimlerine çok fazla etki etmedikleri söylenilebilir.

Tablo 4: Deney Ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerini İçeren Verilerin Mann-Whitney U Teste Göre Ön test – Son test Ortalama Puan Farklarının Karşılaştırılması

Sosyal Uyum ve Davranış Ölçeği	Gruplar	N	Öntest		Sontest	
			Ortalama± Ss	P	Ortalama± Ss	P
İş Birliği Yapabilme	Deney Grubu	14	,86 ± ,53	,883	1,71 ± ,47	,000**
	Kontrol Grubu	11	,82 ± ,40		,73 ± ,47	
Başkalarını Dikkate Alabilme	Deney Grubu	14	2,79 ± 1,89	,596	6,57 ± 1,45	,000**
	Kontrol Grubu	11	2,45 ± ,93		2,82 ± ,60	
Başkalarının Farkında Olabilme	Deney Grubu	14	10,86 ± 2,38	,257	11,14 ± 2,38	,001**
	Kontrol Grubu	11	7,36 ± 2,42		7,55 ± 1,21	
Başkaları ile	Deney Grubu	14	1,43 ± 1,09	,317	2,71 ± ,47	,000**

Etkileşim Kurabilme	Kontrol Grubu	11	1,00 ± ,45		1,45 ± ,82	
Grup Faaliyetlerine Katılabilme	Deney Grubu	14	1,21 ± ,58	,194	2,29 ± ,61	,000**
	Kontrol Grubu	11	1,00 ± ,00		1,00 ± ,00	
Bencillik	Deney Grubu	14	2,36 ± 2,06	,573	5,00 ± ,00	,000**
	Kontrol Grubu	11	2,73 ± 1,90		2,36 ± 1,96	
Sosyal Olgunluk	Deney Grubu	14	2,29 ± 2,30	,1000	5,64 ± 1,08	,083
	Kontrol Grubu	11	3,27 ± 1,90		4,64 ± 1,96	
Faktörler Toplamı	Deney Grubu	14	18,57 ± 6,02	,721	34,79 ± 4,41	,000**
	Kontrol Grubu	11	18,27 ± 4,27		20,55 ± 3,88	

Tablo 4'te Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini içeren verilerin Mann-Whitney U teste göre Ön test – Son test ortalama puan farklarının karşılaştırılması görülmektedir. Uygulanan program öncesinde deney ve kontrol grubunun Ön test puanlarının ortalamalarına göre; sosyalleşmenin alt maddelerinden; işbirliği, başkalarını dikkate alma, başkalarının farkında olma, başkalarıyla etkileşim, grup faaliyetlerine katılma, bencillik, sosyal olgunluk alanında gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($p>0,05$). Uygulanan program sonrasında deney ve kontrol grubunun Son test puanlarının ortalamalarına göre; sosyalleşmenin alt maddelerinden; işbirliği, başkalarını dikkate alma, başkalarının farkında olma, başkalarıyla etkileşim, grup faaliyetlerine katılma, bencillik, sosyal olgunluk alanında gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark görülmektedir (** $p<0,01$). Sonuçlara bakıldığında; uygulanan program öncesinde deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Ön test ortalamalarında istatistiki olarak anlamlı bir fark olmadığı; uygulanan programdan sonra deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Son test ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Sonuçlara yansıyan bu farkın uygulanan programdan kaynaklandığı söylenilebilir.

Kontrol grubundaki öğrencilerde bir gelişme olmasında normal olarak devam ettikleri okullarında okul arkadaşları ile girmiş oldukları diyaloglardan ve okul dışında akran grubuyla girdiği diyalogtan etkilendikleri bu etkileşimin öğrencilerin gelişimlerine çok fazla etki etmedikleri söylenilebilir.

Tablo 5: Deney Ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Anne-Baba Görüşlerini İçeren Verilerin Wilcoxon-Npar Test'e Göre Ortalama Puanlarının Farklarının Ve Grup İçindeki Anlamlılık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Gruplar	\bar{X}					
	N	Öntest	Sontest	Fark	P	
Deney Grubu	İşbirliği Yapabilme	14	1,00 ± ,55	1,71 ± ,47	,71	,004**
	Başkalarını Dikkate Alma		4,00 ± 1,80	7,57 ± 1,45	3,57	,001**
	Başkalarının Farkında Olma		9,57 ± 3,11	11,14 ± 2,38	2,57	,042*
	Başkalarıyla Etkileşim		1,86 ± ,86	2,79 ± ,43	,93	,008**
	Grup Faaliyetlerine Katılma		1,21 ± ,70	2,07 ± ,27	,86	,003**

	Bencillik	,93 ± 1,33	4,14 ± 1,41	3,21	,002**
	Sosyal Olgunluk	,93 ± 1,86	5,71 ± 1,07	4,78	,001**
	Faktörler Toplamı	19,50 ± 4,64	35,14 ± 3,57	15,64	,001**
Kontrol Grubu	İşbirliği Yapabilme	1,00 ± ,00	1,00 ± ,45	0,0	1,000
	Başkalarını Dikkate Alma	4,00 ± 2,14	3,09 ± ,1,22	,91	,109
	Başkalarının Farkında Olma	7,55 ± 2,34	7,36 ± 2,42	,19	,739
	Başkalarıyla Etkileşim	1,73 ± ,90	2,00 ± 1,00	,17	,257
	Grup Faaliyetlerine Katılma	1,36 ± ,50	1,27 ± ,65	,09	,317
	Bencillik	1,31 ± 1,76	2,27 ± 1,90	,96	,336
	Sosyal Olgunluk	2,64 ± 3,20	3,45 ± 3,14	,81*	,039
	Faktörler Toplamı	20,00 ± 4,77	20,18 ± 5,15	,18	,943

Tablo 5'te Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin anne-baba görüşlerini içeren verilerin Wilcoxon-npar test'e Ön test – Son test ortalama puanlarının gruplar arasındaki anlamlılık düzeylerinin farklarının karşılaştırılması görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin ön-test ve son-test puanlarının ortalamalarına göre; sosyalleşmenin alt maddelerinden; işbirliği yapabilme, başkalarını dikkate alma, başkalarının farkında olma, başkalarıyla etkileşim, grup faaliyetlerine katılma, bencillik, sosyal olgunluk alanında gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark görülmektedir (**p<0,01). Kontrol grubundaki öğrencilerin Ön test ve Son test puanlarının ortalamalarına göre; sosyalleşmenin alt maddelerinden; işbirliği, başkalarını dikkate alma, başkalarının farkında olma, başkalarıyla etkileşim, grup faaliyetlerine katılma, bencillik, sosyal olgunluk alanında gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark görülmemektedir (p>0,05). Sonuçlara bakıldığında, deney grubundaki öğrencilerin Ön test ve Son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu bu farkın uygulanan programdan kaynaklandığı söylenilebilir.

Kontrol grubundaki öğrencilerde bir gelişme olmasında normal olarak devam ettikleri okullarında okul arkadaşları ile girmiş oldukları diyaloglardan ve okul dışında akran grubuyla girdiği diyalogtan etkilendikleri bu etkileşimin öğrencilerin gelişimlerine çok fazla etki etmedikleri söylenilebilir.

Tablo 6: Deney Ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerini İçeren Verilerin Wilcoxon-Npar Test'e Göre Ortalama Puanlarının Farklarının Grup İçi Anlamlılık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Gruplar	N	\bar{x}		Fark	P	
		Öntest	Sontest			
Deney Grubu	İşbirliği Yapabilme	14	,86 ± ,53	1,71 ± ,47	,85	,001**
	Başkalarını Dikkate Alma		2,79 ± 1,89	6,57 ± 1,45	3,78	,001**
	Başkalarının Farkında Olma		10,86 ± 2,38	11,14 ± 2,38	,28	,008**
	Başkalarıyla Etkileşim		1,43 ± 1,09	2,71 ± ,47	1,28	,005**
	Grup Faaliyetlerine Katılma		1,21 ± ,58	2,29 ± ,61	1,08	,001**

	Bencillik	2,36 ± 2,06	5,00 ± ,00	2,64	,005**
	Sosyal Olgunluk	2,29 ± 2,30	5,64 ± 1,08	3,35	,003**
	Faktörler Toplamı	18,57 ± 6,02	34,79 ± 4,41	16,22	,001**
Kontrol Grubu	İşbirliği Yapabilme	,82 ± ,40	,73 ± ,47	,09	,317
	Başkalarını Dikkate Alma	2,45 ± ,93	2,82 ± ,60	,37	,157
	Başkalarının Farkında Olma	7,36 ± 2,42	7,55 ± 1,21	,19	,892
	Başkalarıyla Etkileşim	1,00 ± ,45	1,45 ± ,82	,45	,059
	Grup Faaliyetlerine Katılma	1,00 ± ,00	1,00 ± ,63	0,0	1,000
	Bencillik	2,73 ± 1,90	2,36 ± 1,96	,37	,414
	Sosyal Olgunluk	3,27 ± 1,90	4,64 ± 1,96	1,37	,101
	Faktörler Toplamı	18,27 ± 4,27	20,55 ± 3,88	2,28	,040

Tablo 6'da Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini içeren verilerin Wilcoxon- npar test'e ön-test – son-test ortalama puanlarının gruplar arasındaki anlamlılık düzeylerinin farklarının karşılaştırılması görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin Ön test ve Son test puanlarının ortalamalarına göre; sosyalleşmenin alt maddelerinden; işbirliği, başkalarını dikkate alma, başkalarının farkında olma, başkalarıyla etkileşim, grup faaliyetlerine katılma, bencillik, sosyal olgunluk alanında gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark görülmektedir (**p<0,01). Kontrol grubunun Ön test ve Son test puanlarının ortalamalarına göre; sosyalleşmenin alt maddelerinden; işbirliği yapabilme, başkalarını dikkate alma, başkalarının farkında olma, başkalarıyla etkileşim, grup faaliyetlerine katılma, bencillik, sosyal olgunluk alanında gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark görülmemektedir (p>0,05).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sonuçlara bakıldığında, deney grubundaki öğrencilerin Ön test ve Son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu bu farkın uygulanan programdan kaynaklandığı söylenilebilir. Kontrol grubundaki öğrencilerde bir gelişme olmasında normal olarak devam ettikleri okullarında okul arkadaşları ile girmiş oldukları diyaloglardan ve okul dışında akran grubuyla girdiği diyalogtan etkilendikleri bu etkileşimin öğrencilerin gelişimlerine çok fazla etki etmedikleri söylenilebilir.

Çocukların sosyal beceri kazanmalarında önemli olan iki beceriden biri oyun diğeri ise yaşlıları ile iletişim kurmadır (Rubin ve Diğ., 1983).

Oyunla çocuk, duygusal tepkilerini denetim altına almayı, sorunlarından uzaklaşmayı, kendine güveni sevinç ve haz almayı sevgi ve beğenilme duygularını geliştirir. Buda duygusal gelişim için önemli bir katkıdır. Yine oyunla çocuk eski Uygulama imlerini, davranışlarını beğenilerini zenginleştirir. Nesnel arasındaki ayrılık ve benzerlikleri kavrar, düşünme, kavrama, algılama gibi zihinsel yeteneklerini geliştirir (Akandere, 2003). Oyun çocuklarda birlik olma, başkasına yardım etme, güçsüzü koruma, haklıdan yana olma, hakkına razı olma duygularını geliştirir. Çocuk görgü kurallarını, çevresindeki canlıları korumayı, onlara zarar vermemeyi oyunda uygular (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2006).

Oyun, çocuğun ders çalışması kadar önemlidir. Çocuklar, çevrelerinde gördükleri uğraş ve becerileri oyunlarında canlandırır, dener ve uygularlar. Gelecekte yaşayacakları rolleri (annelik, babalık vb.), karşılaştıkları olaylar karşısında nasıl davranmaları gerektiğini oyunlarda yaşayarak öğrenirler (Karakaya, 2007).

Çocuk oyun aracılığıyla duygusal yönden rahatlar ve çevresindeki bireylerle ilişkisinde kendisine düşen rolü oynayarak kişilik gelişimini sürdürür (Arslan, 2000). Oyun yoluyla sosyalleşen çocuk, ben ve başkası kavramlarının bilincine varır. Vermeyi ve almayı da oyun aracılığıyla öğrenir (Temür et al., 2007). Oyun becerileri

sosyal iletişimi gerektiren en önemli etkinliklerden biridir. Çocuklar bebeklik dönemlerinden itibaren etkinlikleri sırasında akranlarıyla sosyal iletişim kurarlar (Batu et al., 2011).

Oyun bir yandan çocuğun gelişimine katkıda bulunurken, öte yandan eğitici bir değere sahiptir. Bir yandan izleyen yetişkine çocuğun kişilik özellikleriyle ilgili önemli ipuçları verirken, bir yandan da çocuk için tedavi edici özelliğe sahip bir etkinliktir (Yavuzer, 2005; Gürün, 1984).

Sportif etkinlikler ve oyun, büyük önem verilen birçok sosyal değerın oluşmasına sürekli hale gelmesine yardımcı olur. İnsanlar onlara uygun olan sosyal rolleri öğrenirler, hemen tüm insanlar çocukken oyun, spor ve diğer aktiviteler ile sosyalleşirler (Yetim, 2011; Küçük ve Koç, 2014; Tel, 2014).

Fiziksel aktivite ve oyun ile ilgilenmenin, çocuklarda akademik başarıyı arttırdığı, psikolojik olarak iyi olma hali sağladığı, depresyon ve kaygı bulgularını azalttığı, kendine saygıyı arttırarak, çocukların daha atılgan olmalarını sağlamaya katkı yaptığı belirlenmiştir (Çavdar, 2011; Strong ve ark. 2005; Taylor ve ark., 1985; Kirkcaldy ve ark., 2002; Penedo ve Dahn, 2005; Parfitt ve Eston, 2005; Suitor ve Kraak, 2007). Beden Eğitimi ve Spor, sağlıklı bir kişilik yapısının oluşumunda etkin bir rol oynamakta ve genç bireylerin fiziksel, duygusal ve toplumsal bakımdan sağlıklı kişilik gelişimleri, karşılıklı dayanışmanın sağlanması ve toplum üyeliğinin kazanılmasında büyük önem taşımaktadır (Uslu ve Hasırcı, 1999; Demirağ, 2010; Aksoy, Bakış ve Ünveren, 2012; Çamlıyer ve Çamlıyer, 2011).

Fiziksel aktivite ve oyun programlarının otizmlili çocukların problem davranışlarda azalma, büyük fiziksel ve eğlence aktivitesinin yanı sıra, fiziksel uygunluk düzeyindeki artışa neden olabileceğini göstermiştir (Connor, French ve Henderson, 2000). Fiziksel aktivite gerilim ve anksiyetenin boşalmasına yardım eder ve emosyonel stabilite ve sabır davranışını kolaylaştırır (Baltacı, 2008).

Akıncı'ya (2007) göre; sportif faaliyetlerin grup çalışmasında öne çıkma alışkanlığı kazandırdığını, sportif aktivitelere katılmalarının kurallara uyma alışkanlığı kazandırdığını, sporcu olmanın "egoist (bencil) olmayı önlediği" fikrine katıldıklarını, davranışlarından doğacak sonuçlara karşı sorumluluk aldıklarını, başkalarını suçlamadıklarını ve kusur bulmadıklarını, yalancılık ve hilekârlığın onaylanacak bir davranış olmadığını düşündüklerini ve insanları yanıltmanın onaylanacak bir davranış olmadığını düşündüklerini göstermiştir (Akıncı, 2007). Spor ve sportif etkinlikler engellilerde; yardımlaşma duygusu, kendilerini denetleme, çabuk karar verebilme, ahlak eğitimi, sevmeye duygusu kazandırma, başarıda sevinci yaşama, başarısızlıkta üzüntüyü paylaşma duygusu, kişilik gelişimi ve özgüven duygusunun oluşumu yoluyla toplumsal yaşama uyum göstermesi yönünde büyük kolaylık sağlamaktadır (Çevik ve Kabasakal, 2013).

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, deney grubunun sosyalleşme Ön test – Son test puanları kontrol grubuna göre daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Ders dışı hareket eğitimi ve oyun etkinliklerinin sonucu olarak, deney grubundaki çocukların sosyal gelişimlerinin desteklediği belirlenmiştir.

Bir başka ifadeyle deney grubunda ki çocukların sosyalleşme düzeylerinde bir gelişme olduğu ve problem davranışlarının ise azaldığı tespit edilmiş çocuklardaki bu değişimde de uygulanan programın etkisinin olduğu görülmüştür.

ÖNERİLER

Fiziksel aktivite ve oyun etkinlikleri doğal ortamı içinde bulunan tüm bireyleri farklı şekillerde etkilemekte ve tüm gelişim boyutlarını desteklemektedir. Bu çalışma sonucunda, eğitimin vazgeçilmez unsuru olan hareket eğitimi ve oyun etkinliklerinin özellikle sosyal uyum problemi olan çocukların sosyalleşmeleri aşamasında önemli bir etken olduğu belirgindir bu nedenle ilköğretim çağındaki çocukların eğitimlerinde onların gelişimlerini destekleyici oyun etkinliklerine daha fazla yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ağrı Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü, (2007), “Özel Eğitim ve Kaynaştırma Uygulamaları” 2003, s: 98-103, www.agriram.org.tr.tc/2007
- Akandere, M., (2003), “ Eğitici Okul Oyunları”, Nobel Yayın Dağıtım , Ankara, Şubat s: 1-2, 8, 12-13, 15.
- Akıncı A., Y., (2007), “Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Etkinlikleriyle Kişinin Topluma ve Kendisine Karşı Sorumluluklarının Kazandırılması Sosyalleşme Süreci İle Birlikte Şahsiyetin Oluşumuna Katkı Düzeyinin Değerlendirilmesi”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya – 2007.
- Aksoy, R., Bakış, M. ve Ünveren, M., (2012), “Spor sosyolojisi”, Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Kitapları, Üçüncü Baskı, Ankara, ISBN 978-975-11-3334-2.
- Arslan, F., (2000),“1-3 Yaş Dönemindeki Çocuğun Oyun Ve Oyuncak Özelliklerinin Gelişim Kuramları İle Açıklanması”, C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, , 4 (2), S:40-41.
- Azaula, M., Msall, M.E., & Buck, G.,(2000), “Measuring functional status and family support in older school-aged children with Cerebral Palsy, Comparison of three instruments”. Arch Phys Med, 81: 307- 311.
- Baltacı, G., (2008), "Çocuk Ve Spor", Hacettepe Üniversitesi - Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümü, Birinci Basım: Şubat 2008, Sağlık Bakanlığı Yayın No: 730, ISBN : 978-975-590-246-3,Baskı : Klasmat Matbaacılık - Ankara s. 3.
- Batu, S., (2011), “0-6 Yaş Arası Down Sendromlu Çocuklar ve Gelişimleri”, Kök Yayıncılık, 2. Baskı-Ankara, s:285
- Bayhan, P.S., (2005), “Engelli Ergenlerin Sosyalleşmelerini Etkileyen Etmenler”, Çağdaş Eğitim – Nisan 2005, s: 11.
- Bıyıklı, L., (1987), “Yetiştirme yurtlarındaki çocukların zihinsel ve psiko-sosyal gelişimlerinin incelenmesi”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 20, Sayı: 1.
- Connor, J., French, R., & Henderson, H. (2000), "Use of physical activity to improve behaviour of children with autism- Two for one benefits", Palaestra, 16(3):22.
- Çağlar, D., (1981), “Uyumsuz Çocuklar – Eğitim”, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1981.
- Çamliyer, H., (1994), “Eğitilebilir Zeka Düzeyindeki Çocuklarda Hareket Eğitiminin Algısal Gelişim Düzeylerine Etkileri”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir – 1994, s: 1.
- Çamliyer, H., ve Çamliyer H.,(2011), “Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun”, Can Ofset, 4. Baskı, Manisa, 2001, s.116–117–122.
- Çavdar, B., (2011), "Öğretilebilir Zihinsel Engelli Öğrencilerde Beden Eğitimi Ve Spor Aktivitelerinin Toplumsallaşma Düzeylerine Etkisi ", Yüksek Lisans Tezi, İzmir-2011 s: 60.
- Çevik, O., ve Kabasakal, K., (2013). “ Spor Etkinliklerinin, Engelli Bireylerin Toplumsal Uyumuna ve Sporla Sosyalleşmelerine Etkisinin İncelenmesi”, Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi 3 (2): 74-83, 2013 ISSN: 1307-1149, E-ISSN: 2146-0086.
- Çubukçu, Z., (2006), “İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler”, Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı, Bilig, Bahar 2006 sayı 37, s:155-174.

Demirdağ, M., (2010), "Sporun Öğretilebilir Zihinsel Engelli Çocukların Sosyalleşmeleri Üzerine Etkisi", Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, s: 127.

Gallahue L.D, (1976), "Motor Development and Movement Experiences for Young Children", Newyork, John Wiley and Sons, inc, 1976, s: 261 Indiana, (1976), ISBN 0-471-29042-4.

Göksu, İ., ve Çevik, T., (2004), "Özel Eğitime Giriş", Adana 2004, s:54.

Gürün, O. A., (1984), "Çocuğumuzu Tanıyalım", İnkılâp Yayınevi, İstanbul 1984.

Karakaya N., (2007), "İlköğretimde Drama ve Örnek Bir Uygulama", GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 27, Sayı 1(2007) s: 103-139.

Karakuşçu, M.N., (1999), "Genel Psikoloji ve Normal Davranışlar", Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Ocak 1999, s:236, 238.

Kirkcaldy, B.D., Shephard, R.J. & Siefen, R.G., (2002), "The relationship between physical activity and selfimage and problem behaviour among adolescents". Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol, 37(11): 544-50.

Küçük, H., ve Koç H., (2014), "Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi", birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/137-141.pdf

Kocayörük, A., "İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerini Geliştirmede Dramanın Etkisi", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2000, s.1.

Mark Wolary & Jan S. Wilbers. Including Children With Special Needs in Early Childhood Programs. Editor: Mark Wolary ve Jan S. Wilbers. (Second Edition). NAEYC, Washington, 1995, s.8-9.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2006), "Eğitsel Oyunlar Dairesi Öğretim Programı", Ankara, 2006, s:5-7.

Muratlı, S. , "Çocuk ve Spor", Kültür Matbaası, ANKARA, 1997, s. 122.

Özdemir, S., (2014), "Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim", Pegem Akademi, Editör; Diken, İ.H., 9. Baskı- Ankara, s:382.

Özer S. ve Özer K.; "Çocuklarda Motor Gelişim", İstanbul, Atlas yayın dağıtım, 2.Basım, 2002, PP 21, 225-227.

Parfitt, G. & Eston, R.G., (2005), "The relationship between children's habitual activity level and psychological well-being". Acta Paediatr, 94(12):1699-701.

Penedo, F.J. & Dahn, J.R. (2005), "Exercise and well-being: A review of mental and physical health benefits associated with physical activity". Curr Opin Psychiatry, 18(2): 189-93.

Rubin, K.H., Fein, G.G, & Vanderbeg,B.(1983). "Handbook of child Psychology" (79-86).NevYork:,Willey.

Strong, W.B., Malina, R.M., Blimkie, C.J., Daniels, S.R., Dishman, R.K., Gutin, B., Hergenroeder, A.C., Must, A., Nixon, P.A., Pivarnik, J.M., Rowland, T., Trost, S., & Trudeau, F. (2005), "Evidence based physical activity for school-age youth", Journal Pediatrics, 146(6), 732-737.

Suitor, C.W. & Kraak, V.I. (2007), "Adequacy of evidence for physical activity guidelines development: workshop summary". Institute of Medicine. Washington, DC: National Academies Press.

Taylor, C.B., Sallis, J.F. & Needle, R. (1985), "The relation of physical activity and exercise to mental health. Public Health Rep, 100(2): 195-211.

Temür, E. (2007), "Polimetrik Ve Direnç Egzersizlerinin, Zihinsel Engelli Çocukların (10-15 Yaş) Kol ve Bacak Güç-Kuvvet Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi", Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, s: 21-22.

Tel, M. (2008), "Çocuklarda Sosyalleşme Araçlarının Spora Yönlendirme Durumları", Fırat Üniversitesi Sivrice Meslek Yüksekokulu – Elazığ, s: 2-8.

Uslu, A. ve Hasırcı, S., (1999), "Lise ve Dengi Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi Derslerinin Sosyal Uyum Düzeyine Etkilerinin Araştırılması", BESBD:3:4.

Ünal, H. "Davranım Bozukluğu Tanısı Alan İlköğretim Öğrencilerine Okullarda Sunulan Danışmanlık Hizmetlerinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Adana-2006, s: 20.

Yavuzer H. (1988), "Çocuk Psikolojisi", Altın Kitaplar, İstanbul, 1988, s.55.

Yavuzer, H.(2005), "Çocuđu Tanımak ve Anlamak", Remzi Kitabevi, İstanbul, 2005, s.64,69.

Yetim, A. (2011), "Sosyoloji ve Spor", Berikan Yayınevi, Maltepe- Ankara, ISBN: 9752673571.